

Мирко С. Бојанић
професор
Ваљево

ВОЈНИЦИ УМРЛИ У ВАЉЕВСКИМ БОЛНИЦАМА 1876-1878

Деветнаести век је био у знаку борби и других напора Србије да се ослободи од турских поробљивача. Устаничке године, Милошева дипломатија и међународне прилике доносе Књажеству аутономију и могућност да крене путем ширег препорода у свим областима. Међутим, велики део земље и даље је био у ропству. Слобода се могла добити једино оружјем. Знак за почетак борби дошао је уз руску подршку 1876. и с прекидом трајаће до 1878. кад ће на Берлинском конгресу Србији и Црној Гори бити призната независност.

У тим борбама било је доста жртава које су падале код Шуматовца, Великог Шиљеговца, Великог Извора, Ђуниса, Јавора. Многи ће ратници умирати у болницама, било од рана, било од болести.

У Ваљево су постојале три болнице: Ваљевска окружна болница, Болница Црвеног крста и Болница војена. Сви војници умрли у њима, заведени су у књиге умрлих Ваљевске цркве (1861-1876. и 1877-1880), које се чувају у Историјском архиву Ваљево. Да ли је све тачно уписано – сад је тешко рећи. Да су умрли војници – за већину је сигурно тачно. Чин *погребенија* најчешће је обављао свештеник Радомир Јовановић, а ређе прота Живојин Марковић и још понеки јереј. Сви су сахрањивани дан после смрти, или дан после пријема у болницу, ако је већ био мртав. У књигу умрлих уписани су:

1. *Ђорђе Миловановић Јовановић*, Арнаутин, пушкар војени при Ваљевском штабу, 30 година, небрачан, исповеди се и причести. Умро 4. априла 1876. (Сви су сахрањивани дан после смрти)

2. *Г. Младен Илијћ*, мајор при Штабу војеном у Ваљево, 38. година, брачан, не исповеди се и не причести. Умро 10. априла 1876.

3. *Марко Васић*, војник, родом из Азбуковице Окружија подрињског, 22 године, небрачан, не исповеди се и не причести. Умро у болници 14. маја 1876.

4. *Милан Тешић*, војник пионирски, родом из Пожаревца, 18 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре у болници у Ваљеву 28. маја 1876.

5. *Драгоје Митрашнновић*, војник из Сандаља Окр. ваљевског, 19 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре у болници ваљевској 14. јунија 1876.

6. *Милован Пантић*, земљ. из Грабовца Округа ваљевског, 30 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умро 4. јунија 1876. у болници ваљевској као народни војник и то од опасне ране у боју добијене.

7. *Божа Антонић*, чарукција из Лешнице Окр. шабачког, 28. година, небрачан, не исповеди се, не причести. Умро 20. јула 1876. у болници ваљевској као народни војник и то од ране у боју добијене.

8. *Миле Ковачевић*, калфа кујунџијски из Ваљева, 27. година, небрачан, не исповеди се, не причести. Умре 1. августа 1876. у болници од ране као народни војник.

9. *Матија Матић*, дрводеља из Босне, добровољац, 38 година, не зна се за брачно стање. Умро 19. августа 1876. у болници Црвеног крста.

10. *Митар Кевић*, војник из Врела Округа ваљевског, 20 година, небрачан, не исповеди се и не причести, умре 27. августа 1876. у болници Црвеног крста.

11. *Маринко Јанковић* из Гуњице, војник Окр. ваљевског, 26. година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 7. септембра 1876. у болници Црвеног крста.

12. *Аксентије Крунић*, земљод. из Буковице Окр. ваљевског, 25 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 17. септембра 1876. у болници Црвеног крста.

13. *Срећко Ђорђевић*, земљод. из Осладића, 40 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 17. септембра 1876. у болници Црвеног крста.

14. *Милан Ђорђић*, војник из Лопатња Окр. ваљевског, 40 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умро 20. септембра 1876. у болници Црвеног крста.

15. *Петар Николић*, војник из Врела Окр. ваљевског, 28 год., брачан. Умре 21. септембра 1876. у болници Црвеног крста.

16. *Сава Киселчић*, војник родом из Врела Окр. ваљевског, 28 год., брачан, не исповеди се и не причести. Умре 30. септембра 1876. у болници Црвеног крста.

17. *Никола Пантелић* из Причевића, народни војник, 32 године, брачан. Умре 28. октобра 1876. у болници Црвеног крста. Поп причевачки опева га.

18. *Никола Пантелић*, војник из Бачеваца, 24 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре у болници Црвеног крста 7. децембра 1876.

19. *Радомир Петаковић*, каплар топџијски при стојећој војсци, 24 године, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 3. јануара 1877. у болници Црвеног крста.

20. *Никола Лазих*, земљод. из Стублина, 25 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 24. јануара 1877. у болници Црвеног крста као народни војник.

21. *Ивко Ћосић* из Сандаља, 30 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 23. јануара 1877. у болници Црвеног крста.

22. *Ђорђе Васиљевић*, кафеџија из Ваљева, 25 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 11. фебруара 1877. у болници Црвеног крста.

23. *Петар Јаковљевић*, земљод. из Царине Окружја подринског, не зна се за године и брачно стање, не исповеди се и не причести. Умре 3. марта 1877. у болници као војник.

24. *Сима Ратковић*, самовољац из Србије, око 30 година, не зна се за брачно стање, не исповеди се и не причести. Умре у болници 23. марта 1877.

25. *Матија Трипковић*, самовољац из Босне, не зна се за године и брачно стање, не исповеди се и не причести. Умре 29. марта 1877. у Болници окружној.

26. *Урош Лазих*, шегрт ковачки из Босне, 24 године, не зна се за брачно стање, не исповеди се и не причести. Умре 29. марта 1877. у Болници окружној.

27. *Милан Вилотијевић*, из Босне добровољац, 50 година, не зна се за брачно стање, не исповеди се и не причести. Умре 5. априла 1877. у Болници окружној.

28. *Гвозден Ратковић*, војник бригаде ваљевске, 22 године, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 9. априла 1877. у Болници окружној.

29. *Пантелија Пантелић*, земљод. из Бачеваца, 35 год., брачан, не исповеди се и не причести. Умре 18. јануара 1878. у болници Црвеног крста.

30. *Петар Јовановић*, народни војник из Врачевића Окр. ваљевског, 23 године, не зна се брачно стање, не исповеди се и не причести. Умре 26. јануара 1878. у болници Црвеног крста.

31. *Господин Павле Зарић*, војени капетан из Ваљева, 48 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 6. фебруара 1878.

32. *Милан Младеновић*, народни војник родом из Осечине Окр. ваљевског, 46 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 12. фебруара 1878.

33. *Вићентије Драгојловић* из Скеле Окр. ваљевског, 30 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 24. фебруара 1878. у болници Црвеног крста.

34. *Бранко Недељковић*, војник у стајаћој војсци, родом из Чокешине Окр. Шабачког, 22 године, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 17. фебруара 1878. у болници Црвеног крста.

35. *Вићентије Николнћ*, народни војник родом из Веселиновца Округа ваљевског Среза колубарског, 25 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 25. фебруара 1878. у болници Црвеног крста.

36. *Јован Лазих*, народни војник из Обреновца, 25 година, не зна се за брачно стање, не исповеди се и не причести. Донесе се мртав у Окружну болницу 11. марта 1878.

37. *Риста Анђелковић*, возар интендантског воза а бивши алвација овдашњи, 35 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 11. априла 1878. у резервној војеној болници.

38. *Вукосав Спасојевић*, народни војник из Лесковица Окр. ваљевског, 35 година, брачан, не исповеди се и не причести. Донесе се 7. маја 1878. мртав као народни војник у Окружну болницу и опоја.

39. *Петар Мацаревић*, народни војник из Бабине Луке, 25 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 10. јуна 1878. у резервној болници.

40. *Ђура Јовановић*, народни војник прве класе родом из Дупљаја, 33 године, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 5. октобра 1878.

41. *Живко Вилотић*, војник родом из Лешнице Окр. шабачког, 30 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 30. октобра 1878. у болници војеној.

42. *Сима Адамовић* из Миокуса Окр. шабачког, војник стајаће војске при пољској батерији Окр. ваљевског, 21 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 24. децембра 1878. у болници војеној.

43. *Михаил Јевтовић*, војник стајаће војске, родом из Мачката Округа ужичког, у Ваљеву живећи, 20 год., небрачан, не исповеди се и не причести. Умре у болници војеној 28. фебруара 1879.

44. *Милија Стојаковић*, војник стајаће војске у Ваљеву, 22 године, нежењен, не исповеди се и не причести. Умре 18. марта 1879. у болници војеној.

45. *Божо Вучетић*, војник у I-ој батерији ваљевској, родом из Округа ужичког, села Будишеља, 22 године, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 6. априла 1879. у болници војеној.

46. *Обрад Тимотић*, војник стајаће војске у Ваљеву, родом из Коцелеве Окр. Шабачког, 22 године, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 22. јуна 1879. у болници војеној.

47. *Спасоје Јоксимовић*, војник I-ве пољске батерије, родом из Водица Окр. смедеревског, 21 год., небрачан, не исповеди се и не причести. Умре 24. XII 1879. у Окружној ваљевској болници.

48. *Јован Петровић*, војник VI батерије ваљевске, родом из села Луке Округа крајинског, 21 год., брачан, не исповеди се и не причести. Умре 19. фебруара 1880. у Окружној болници.

49. *Стеван Нешић*, војник IV батерије ваљевске стајаће војске, родом из Скеле Окр. ваљевског, 22 године, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 19. фебруара 1880. у Болници окружној.

50. *Матија Новаковић*, редов војник IV пољске батерије у Ваљеву, родом из села Ликодре, 20 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре у Болници окружној 28. марта 1880.

51. *Миленко Милићевић*, редов војник I-ве пољске ваљевске батерије, из Блажева Окр. топлички, 20 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умре у Окружној болници ваљевској 28. марта 1880.

52. *Сима Живковић* из Коритнице Округа пиротског, војник редов I-ве пољске батерије у Ваљеву, 20 година, не исповеди се и не причести. Умре 11. априла 1880. у Болници окружној.

53. *Павле Тодоровић*, стајаћи војник I-ве батерије ваљевске, редов, родом из села Толисавца Окр. подринског, 21 година, небрачан, не исповеди се и не причести. Умро 4. маја 1880. у Болници окружној и то од богиња.

54. *Петар Рајичић*, редов војник IV пољске батерије ваљевске, родом из Топонице Округа пожаревачког, 21 година, брачан, не исповеди се и не причести. Умре 10. јуна 1880. у Окружној болници ваљевској.

Само Павле Тодоровић умре од богиња, а за остале у 1879. и 1880. години може се претпоставити да су жртве последица рата и тежих рана. А и ако није тако, били су војници спремни и за смрт на бојном пољу свога отечества. Нек се зна да су умирали, ма како, далеко од својих кућа, брачни и небрачни, опојавани и сахрањивани с дужним поштовањем и какав је ред био.